

Ciència política

Els partits catalans presenten els seus programes de ciència, després que un grup de científics d'elit enviessin una carta al president espanyol traslladant-li "inquietud" per les retallades en recerca. Totes les formacions catalanes defensen el compliment del Pla Nacional de Recerca i Innovació i el model català de recerca.

EL TEMPS

Les receptes per a captar talent, nacional i internacional, han funcionat. Ara cal pressupost per a

Catalunya ha aconseguit un model propi de recerca i l'ha de defensar amb el compliment del Pla Nacional de Recerca i Innovació (PRI), que la gran majoria del Parlament va aprovar el 2010. Els partits polítics amb grup propi al Parlament de Catalunya coincideixen en aquests dos punts, segons van expressar representants de CiU, PSC, PP, ERC i ICV-EUiA en un acte sobre "La ciència a la propera legislatura", celebrat a l'Ateneu Barcelonès.

Més enllà de constatar aquest consens, i també la intenció comuna de mantenir a grans trets l'actual sistema de centres de recerca i parcs científics, els partits van discutir sobre la necessitat de crear estructures d'estat en aquest àmbit (cosa que, en part, ja s'havia començat a fer, segons CiU i ERC). El debat, organit-

zat per l'ACCC (Associació Catalana de Comunicació Científica) i l'ACER (Associació Catalana d'Entitats de Recerca) entre d'altres, va comptar amb la participació d'Antoni Castellà (secretari d'Universitats, Recerca i Innovació en funcions) en representació de CiU; l'exconsellera de Sanitat, Marina Geli, pel PSC; el diputat Pere Chumillas, pel PP; Albert Castellanos, ex-secretari executiu d'ACC10 (2007-2009); i la diputada Marta Ribas, d'ICV-EUiA.

Sobre l'acte planava la carta que trenta-nou científics d'elit han fet arribar al president espanyol, Mariano Rajoy, el passat 30 d'octubre, per demanar-li que les retallades no afectin les bases que la ciència espanyola ha bastit en els últims anys. Entre els signants, molts catalans: el cardiòleg Valentí Fuster, l'arqueòleg

Eudald Carbonell, l'oncòleg Josep Baselga, l'investigador de la malària Pedro Alonso, el bioquímic Joan Guinovart o el físic i director de l'Institut de Ciències Fotòniques (ICFO), Lluís Torner, que també era present a l'acte de l'Ateneu Barcelonès.

El neguit que la crisi afecti negativament la recerca s'expressa clarament en fragments de la carta fets públics per *La Vanguardia*: "Amb extrema inquietud estem veient com se succeeixen retallades en els pressupostos d'investigació, desenvolupament i innovació (R+D+i) del govern mentre es mantenen els aspectes menys funcionals del nostre sistema de ciència i tecnologia".

Tot seguit, els científics demanen decisions assenyades per mantenir un sector estratègic: "Si el govern no pren de

retenir els investigadors.

forma immediata mesures adequades, el gran esforç realitzat per la nostra ciència en els últims anys, amb fruits evidents i amb interessants perspectives de futur, es perdrà irremediablament en un termini molt curt”.

El context de necessitat “immediata” d’accions per a salvar un sector que podria trontollar en “un termini molt curt” s’explica perquè els pressupostos de l’estat per al 2013 redueixen les partides destinades a investigació competitiva en un 23 per cent i temen que pugui significar l’anul·lació del Pla Nacional d’Investigació, cosa que significaria, segons la carta, “la paràlisi del sistema” de R+D.

La idea que la ciència es troba en un moment clau la ratificaven els rectors de les universitats reunits a la CRUE (Conferència de Rectors de les Universi-

tats Espanyoles), que s’havia manifestat “contrària a les massives retallades en el finançament del R+D en el projecte de pressupostos del 2013”.

Tots els representants dels partits polítics presents a l’acte de l’Ateneu –tret del PP– estan convençuts que Catalunya s’ha dotat d’un sistema de recerca diferent, però temen també la reducció de les partides de l’estat, ja que Catalunya no té transferit un fons per a ciència i, per tant, en depèn.

Ho resumia Albert Castellanos (ERC): “Catalunya ha pogut desenvolupar un model de recerca d’èxit gràcies al fet que hem estat valents per a no seguir el model espanyol. Amb el CERCA (Centres de Recerca de Catalunya), donant autonomia als centres perquè atreure excel·lència, s’han fet estructures d’estat que hem anat construint. I no ens ha anat malament. Aquest sistema ha donat bons resultats, però és car i requereix una inversió elevada i mantinguda. És difícil de sostenir”.

També Antoni Castellà (CiU) destacava la coincidència en el fet que “hi ha un bon nivell de recerca” i assumia que “a Catalunya es dona un fet diferencial en recerca i desenvolupament, perquè tenim un model diferencial”.

I Marina Geli (PSC) argumentava que s’havia assolit un “molt bon nivell”: un model amb “centres amb personalitat jurídica pròpia, a més de les universitats” que “s’ha de mantenir”. La raó és que la investigació científica és un dels pilars de l’economia del futur. Geli creu que “en el tema identitari s’ha d’incorporar la ciència”, per bé del progrés econòmic: “Si analitzem els sectors que han caigut amb la crisi, veiem que són els de la construcció i d’altres, però els que es mantenen han apostat de manera intensiva per la ciència, la recerca i la transferència”.

En el mateix sentit, Marta Ribas, d’Iniciativa per Catalunya-Verds, va defensar que, per al seu partit, “la ciència i la recerca no són una política sectorial sinó de model de país, de model productiu”. I va alertar que “l’efecte de les retallades, per part dels pressupostos de Catalunya, per un costat, i els d’Espanya, per un altre, estan fent perdre el tren a la ciència”.

El diagnòstic que la recerca és un àmbit ben situat i estratègic era, doncs, comú. Però les receptes per a mantenir-lo i alimentar-lo són més diverses, tot i

que els cinc partits hagin donat suport i defensin encara el Pla per la Recerca i la Innovació

Garantir el model català. Antoni Castellà, de CiU, presentava un pla amb cinc eixos per a “preservar el model propi”. A nivell pressupostari, el futur govern ha de prioritzar tal com ha fet la Generalitat de Catalunya en els últims anys. “Tot i que el pressupost hagi baixat un 11% en recerca, s’han pogut prioritzar tres eixos i augmentar-los la dotació econòmica: les partides per a captació de talent han augmentat un 8%; les d’infraestructures científiques, un altre 8% i els centres de recerca, un 6%.” El fet que s’hi hagi pogut augmentar el pressupost, destacava Castellà, “no ha passat en cap altre departament” de la Generalitat. Castellà incidia que s’ha continuat i es continuarà el programa ICREA –que precisament va crear l’actual conseller d’Economia Andreu Mas-Colell en la seva etapa com a conseller d’Universitats, Recerca i Societat de la Informació en l’últim govern Pujol– un sistema de captació de talent internacional que ha donat bons resultats. També indicava Castellà que els centres de Recerca són un “model d’èxit” i se n’ha de preservar l’autonomia en un futur.

Un altre eix destacat per Castellà és l’aprovació d’una llei de ciència “que blindi aquest model d’èxit” que s’ha assolit i que permeti als centres mateixos buscar aliances. Aquesta iniciativa podria coincidir, d’alguna manera, amb la que Albert Castellanos (ERC) faria de forma més explícita, en referència, però, a les grans infraestructures científiques: “Tenim estructures, com el sincrotró i altres, que podrien funcionar més bé amb una multidependència internacional, gràcies a una aliança amb tercers estats que ens en garantissin el finançament”.

Precisament aquestes grans infraestructures són el quart eix que Antoni Castellà demanava blindar: “El sincrotró ALBA o el Barcelona Supercomputing Center (BSC), que aviat tindrà una nova màquina, i serà un dels quatre grans supercomputadors europeus que participaran en el programa PRACE (Partnership for Advanced Computing in Europe)”.

El cinquè eix són les universitats, en les quals, segons Castellà, “es reforçarà el programa Serra Hùnter”, que permet als centres acadèmics contractar inves-

Un dels temes de discussió entre els partits és com atreure inversors –privats o públics, catalans o estrangers– per a garantir la continuïtat de les grans infraestructures i la innovació.

tigadors per excel·lir en recerca. Per últim, Castellà anunciava una Agència d'inversió en recerca, una "gran eina d'estructura d'estat" per a garantir que Catalunya complirà amb els objectius de l'Horitzó 2020 fixats per Europa.

Marina Geli (PSC) va insistir molt a aturar les retallades en els àmbits universitari i en el de sanitat perquè això afecta directament la recerca. "Si es redueix molt el pressupost en salut, aquest sector, que és molt innovador, patirà i afectarà la recerca" que es fa en universitats i centres. Si se li suma que s'han reduït els pressupostos per a universitats, que "l'estat preveu una disminució del 23% en els pressupostos de recerca de 2013" i que l'estat també "minoritza les partides per a infraestructures compartides i programes del CSIC –dels quals a Catalunya es concentren entre el 30% i el 50%– en segons quines disciplines científiques", la ciència catalana se'n pot ressentir.

Geli és partidària de prioritzar alguns sectors científics, perquè a Catalunya estan més desenvolupats o hi ha una indústria pròpia que permet la transferència més fàcilment, com "el sector agroalimentari, la salut o els sectors de materials i energia". I creu que cal convèncer les societats de capital risc que inverteixen en aquesta recerca, tal com passa en altres països.

Això, i l'aplicació del Pla de Recerca, "segons el qual ja hauríem d'estar invertint el 2% del PIB en recerca des del 2010", permetria evitar "l'emigració del talent científic", cosa que seria negativa perquè suposaria perdre el que s'ha aconseguit després de vint anys de feina.

El diputat del PP, Pere Chumillas, no es va mostrar partidari de crear sectors estratègics en recerca sinó de "facilitar la iniciativa personal". Sobre les grans infraestructures, com el sincrotró ALBA o el BSC, va dir que necessiten més inversió i va dir que "aquí ha de sumar tothom".

Per a la millora de la recerca, Chumillas va opinar que "és imprescindible millorar el nivell d'ensenyament mitjà i això s'ha de fer a l'escola", per la qual cosa el PP proposa "reforçar la formació professional". Després de diverses referències dels representants de CiU i ERC a "estructures d'estat" o un "nou estat", Chumillas va dir que és un "error barrejar estructures de país amb la ciència" perquè fan de "factor de dispersió", que desvia del veritable debat.

El 3% del PIB. Albert Castellanos (ERC) va recordar que "el 2013 serà el tercer any consecutiu que baixa el pressupost en R+D", es va mostrar favorable al desenvolupament del Pla Nacional de

Recerca, però va defensar un programa de ciència per a un nou estat propi: "Si es crea un nou estat tindrem més recursos també per l'excel·lència i hi podríem destinar del 3 al 3,5% del PIB al R+D+i, en una situació semblant a la dels països capdavanters en la matèria."

Mentre no s'assoleix aquesta fita, durant el període de "transició", Castellanos assumeix que "els recursos seran escassos, però ja que ho sabem haurem d'utilitzar criteris objectius i fer convocatòries competitives" per atreure talent. Va insistir que les grans infraestructures es podien mantenir amb inversions d'altres estats, l'esmentada "multidependència internacional" i va defensar la creació d'una "carrera científica catalana", un camí clarament dissenyat per a aquells que s'hi vulguin dedicar. A banda de la captació de talent, però, Castellanos es va mostrar partidari de "fomentar la sortida de científics catalans perquè facin postdocs a l'estranger i es preparin en un moment tan cabdal com aquest".

Marta Ribas, d'Iniciativa per Catalunya-Verds, alertava que les retallades ens poden fer perdre "el tren de la ciència" i presentava la seva estratègia per defensar el model de recerca català: "Estem a temps però cal que hi hagi prioritització pel govern de Catalunya en dues qüestions clau: el sistema de recerca ha de ser públic, accessible, de qualitat i d'utilitat pública. Cal garantir la inversió pública i prioritzar els camps de recerca que siguin d'utilitat social: continuar la feina iniciada tant en institucions públiques com privades però sotmetent-les totes a un sistema d'avaluació de la utilitat social de la inversió en recerca".

Ribas creu que "la inversió en recerca hauria de ser del 3 per cent del PIB a finals de 2014" i que "s'haurien d'impulsar programes multidisciplinars amb Europa i, sobretot, evitar inversions en recerca militar".

També va defensar el Pla Nacional de Recerca en tots els seus punts: "Cal donar compliment dels diners i el calendari que marca el PRI i que la Comissió de Seguiment es reuneixi més sovint que ara, un cop cada any i mig". ICV-EUIA, va concloure Ribas, "vol una economia del coneixement i no l'economia especulativa que representen projectes com Eurovegas".

Àlex Milian